

ترکیه: چالش سکولارها و اسلام‌گرایان

رد درخواست ترکیه برای عضویت در جامعه اروپا این کشور را با مشکلاتی ژرف و از جمله رویارویی جدی با اسلام‌گرایان روبرو کرده است.

دخالت ارتش ترکیه در سیاست، این بار بر خلاف گذشته که برای پایان دادن به بحرانهای سیاسی بود بمنظور متوقف کردن فعالیتهای حزب رفاه و مبارزان اسلام‌گرا است.

●●●

کمتر کشوری در جهان دارای موقعیت استراتژیک ترکیه است. باریکه غربی آن به اروپا وصل است که مرز این کشور با یونان و بلغارستان را تشکیل می‌دهد، بخش‌های بزرگ دیگری از خاک آن با کشورهای متعدد چون گرجستان، ارمنستان، آذربایجان، سوریه، ایران و عراق هم مرز است که این کشور را با قاره عظیم آسیا مرتبط می‌سازد. اما این تنوع در گوناگونی همسایگان و مشکلات ناشی از آن بیشتر روانی و اخلاقی است تا فیزیکی. در افکار ۶۳ میلیون ترک همواره تردید جدائی سیاست و کشورداری از مذهب هرگز حل و فصل نشده است.

نتیجه اجتناب‌ناپذیر این تردید قرار گرفتن دو قدرت بزرگ اسلام و سکولاریسم رو در روی یکدیگر است که سرانجام آن می‌تواند تاثیراتی عظیم، هم بر جامعه ترک، و هم بر همسایگان متعدد آن بگذارد که اروپا نیز از عواقب آن در امان نخواهد ماند. ترکیه و مسائل

آن یک زورآزمایی آزمایشی برای مشکلاتی است که قرن بیست و یکم در پیش خواهد داشت و بدیهی است نمایان‌ترین این مشکلات چگونگی برخورد با اسلام رادیکال است. در حالی که یک ترکیه اسلامی، در بهترین شکل خود، متحدی متزلزل و نامطمئن برای غرب خواهد بود، یک ترکیه غیرمذهبی، با ثبات و دمکراتیک برای منافع غرب جنبه حیاتی خواهد داشت. با این حال چنین نیازی، اتحادیه اروپا را از رد درخواست عضویت یکی از اعضای بزرگ و مهم پیمان آتلانتیک شمالی (ناتو) منصرف نکرده است. تصمیم این اتحادیه اسلام‌گرایان را که نسبت به اروپا هم بی‌اعتمادند و هم از آن خشمگین، بشدت خوشحال کرده است. با آنکه ترکیه [از نظر غربیها] دمکراتیک‌ترین کشور جهان اسلام است و اقتصاد پویایی دارد که ممکن است روزی به رقابت با آلمان برخیزد، سابقه شوال برانگیز آن در رعایت حقوق بشر و روابط خصمانه‌اش با یونان به ویژه در مورد قبرس همواره شانس عضویت آن را در اتحادیه اروپا کاهش داده است.

با توجه به اینکه نود و نه درصد جمعیت ترکیه را مسلمانان تشکیل می‌دهند رویارویی دو نیروی قدرتمند موجود ممکن است به یک درگیری آشکار منجر شود که برنده آن نامشخص است. نباید پوشیده داشت که گرچه اکثریت جمعیت ترکیه مسلمانند ولی بسیاری از

آنها با برپائی یک حکومت اسلامی موافق نیستند و به ویژه ارتش نیرومند ترکیه که در صورت لزوم به قدرتی سیاسی تبدیل می‌شود و از سال ۱۹۶۰ تا کنون دست به سه کودتا زده است به کلی ارتشی غیرمذهبی است. این ارتش با تمام قدرت از آرمانهای مصطفی کمال پاشا بنیانگذار جمهوری ترکیه در سال ۱۹۲۳ و تأکید بر غیرمذهبی بودن این جمهوری دفاع می‌کند. به این ترتیب مشاهده می‌شود که هم اسلام‌گرایان و هم نیروهای سکولار ترکیه با ایدئولوژی خاص خود مجهز هستند. هر دو طرف همچنین به شعارهای جنبی برای پیشبرد اهداف خود جنگ می‌اندازند. اسلام‌گرایان شعار «اسلام لیبرال» و سکولارها شعار «بنیانگرایی سکولاریسم» سر می‌دهند؛ گرفتن دست پیش برای واپس نماندن. محمد متینر یک عضو میانه‌رو حزب اسلامی رفاه می‌گوید: «اختلاف عمده بر سر مفهوم دمکراسی است، این مفهوم همراه با «آزادی» و «مردم» که از سوی هر دو نیرو عنوان می‌شود هنوز معنی مشخص خود را در ترکیه باز نیافته است، کشوری که بیشترین شمار نویسندگان، روزنامه‌نگاران و روشنفکران را در پشت میله‌های زندان دارد، مدت ۱۳ سال است که به کشتار کردها مشغول است و قوانین ضد تروریستی آن آنچنان انعطاف‌پذیر است که به موقع خود برای سرکوب اندیشه‌ها به بهانه اندیشه‌های

از خواسته‌های مردم ترکیه بوده است. با این همه دخالت ارتش در قبضه کردن قدرت سیاسی به عنوان عاملی برای حفظ دموکراسی در چشم غربیها یک اقدام ضد دموکراتیک تلقی می‌شود و به همین دلیل هنگامی که نجم‌الدین اربکان و حزب رفاه او در سال ۱۹۹۶ به قدرت رسیدند و برای نخستین بار در طول ۷۴ سال یک حزب اسلامی زمام امور را در ترکیه به دست گرفت ارتش هیچ عکس‌العملی از خود نشان نداد.

ایلتر توران یک استاد برجسته علوم سیاسی در دانشگاه کوک ترکیه می‌گوید: «دخالت ارتش در سیاست این بار مستقیماً به دلیل کاستن از تمایل حزب رفاه به مبارزه جوئی است، با این حال نباید مرتکب این اشتباه شد که فکر کنیم ارتش تنها نیروی مخالف اصول‌گرایان اسلامی است، بسیاری از مردم از اینکه ارتش خود را ارتشی غیرمذهبی می‌بینند احساس رضایت می‌کنند، چون همه افراد ارتش ترکیه مسلمان هستند مردم دخالت آنها را امری سیاسی تلقی می‌کنند و نه مذهبی.»

گروهی از مسلمانان ترکیه در شهر استانبول با فرا رسیدن وقت نماز ظهر، در پیاده‌روی یک خیابان به اقامه نماز مشغول شده‌اند.

آن که یازده ماه بود در پست نخست‌وزیری ترکیه قرار داشت تحمل نخواهد کرد و زیر فشار ارتش اربکان مجبور به کناره‌گیری شد. حزب رفاه [که بعد از تحریر این مقاله منحل اعلام شد] مدعی است که مردم را پشت سر خود دارد، اسماعیل حاکی رئیس شعبه حزب رفاه در استانبول می‌گوید: «ما دموکراتیک‌ترین حزب ترکیه هستیم چرا که تا وقتی مردم حزب رفاه را حمایت می‌کنند می‌توانیم ادعا کنیم حزبی دموکراتیک در اختیار داریم.»

ارتش نیز مدعی برخورداری از حمایت مردم است و اعتقاد دارد این مردم هستند که به اصول سکولاریسم در قانون اساسی ترکیه رای داده‌اند. ارتشیان می‌گویند دخالت آنها در سیاست و کودتاهای سالهای ۱۹۶۱، ۱۹۷۱ و ۱۹۸۰ انعکاسی

جنایتکارانه به کار گرفته می‌شود چگونه می‌تواند مدعی دموکراسی باشد؟ از همه اینها نمایان‌تر کشوری که ادعای دموکراسی دارد با چه مجوزی اقدام به انحلال یک حزب سیاسی می‌کند.» روسن کاگیر یک روزنامه‌نگار کارشناس در اسلام سیاسی می‌گوید: «وقتی مقامات غیرمذهبی به حزب رفاه حمله می‌کنند مسلمانان می‌اندیشند که این حمله متوجه اسلام است و به خیابانها می‌ریزند، مقامات حزب رفاه تأکید می‌کنند چنانچه این حزب از صحنه سیاسی ترکیه کنار گذاشته شود مانند الجزایر حمام خون به راه خواهد افتاد، انحلال حزب رفاه مسلمانان متعصب را به خیابانها می‌کشاند و وقوع جنگ داخلی را نیز نزدیکتر می‌سازد.» در حالی که مسلمانان متعصب معتقدند که ترکیه باید به کشوری اسلامی تبدیل شود که احکام قرآن در آن حاکم باشد گروه میانه‌روها که تعدادشان هم کم نیست معتقدند باید با اصلاحات سیاسی، و گام به گام به یک حکومت متعادل اسلامی نزدیک شد، چنین حکومتی باید ترکیبی از دموکراسی غربی و قوانین اسلامی باشد.

دخالت سیاسی یا مذهبی؟

مبارزجوی اصلی با اسلام‌گرایان در ترکیه ارتش است. در فوریه سال پیش ارتش اعلام کرد بیش از این برنامه‌های اسلامی کردن کشور را به وسیله حزب رفاه و نجم‌الدین اربکان رهبر

با کیفیت‌ترین مبلمان راه، از معتبرترین تولیدی،

با ارزاترین قیمت (قیمت کارخانه)

تهیه فرمایید.

صنایع چوب آدین

تولیدکننده انواع مبلمان، سرویس‌خواب، ناهارخوری، بوفه و...

زیباترین جهیزیه عروس

مقدم شمارا در فروشگاه و نمایشگاه دائمی کارخانچاه آدین گرامی می‌درد.

فروشگاه و نمایشگاه صنایع چوب آدین: خیابان استاد مطهری، بعد از امیراتابک، نرسیده به چهارراه سهروردی

تلفن: ۸۳۹۴۰۴ - ۸۳۲۰۳۳

جمعه باز است

با آنکه در قانون اساسی ترکیه، کشور یک واحد غیرمذهبی توصیف شده است حکومت به مسائل مذهبی رسیدگی می‌کند، برای ساختن مساجد مجوز صادر می‌کند ولی از استفاده از روسری بانوان در ساختمانهای دولتی ممانعت به عمل می‌آورد، نماز جمعه برگزار می‌شود و به اعتقادات مذهبی مردم احترام گذاشته می‌شود. با این حال حزب رفاه با بی‌اعتقادی به این اقدامات می‌گوید چنین تظاهراتی مصلحتی است زیرا اصول «کمالیسم» و سکولاریسم در رگ و ریشه ارتشیان جایگزین شده است. یک مقام حزب رفاه می‌گوید: «حکومت یک ایدئولوژی رسمی دارد که ما مجبور به اطاعت از آن هستیم، به خاطر کنترل‌های ارتش، پلیس به خود اجازه می‌دهد افرادی را که لباس اسلامی بر تن دارند بازداشت کند، شرم آور نیست که در آستانه قرن بیست و یکم حکومتها به مردم بگویند چگونه لباس بپوشید؟»

مشکل امروز ترکیه چگونگی پوشیدن لباس نیست بلکه استقرار یک حکومت با ثبات و منضبط است. دولت مسعود ایلامز ترکیبی است

از یک حزب بزرگ و دو حزب کوچکتر که تنها وجه مشترک آنها ضدیت با حزب رفاه است. احزاب میانه‌رو راست و میانه رو چپ ترکیه احزایی بدون تشکیلات، نامطمئن، بی‌اقتدار و فاسد هستند و به همین دلیل بود که حزب رفاه تنها با داشتن ۲۱ درصد از آراء موفق به تشکیل کابینه در انتخابات گذشته شد (هشتاد درصد از رای دهندگان به احزاب غیرمذهبی رای دارند که هر یک از این احزاب حائز اقلیتی اندک شدند).

حزب رفاه با استفاده از بودن در قدرت در ماه رمضان سال قبل پیشنهاد کرد به کارکنان زن دولت و دانشجویان دختر اجازه داده شود روسری به سر کنند و ساعات کار براساس ساعات روزه‌داری تنظیم شود و مساجد بیشتری در استانبول و آنکارا ساخته شود که این پیشنهادها به مذاق ارتشیان خوش نیامد. آنها در تماسهایی با مقامات قضائی و رسانه‌های گروهی فریاد برداشتند که اسلام‌گرایان در صدد ساقط کردن حکومت و کشور هستند و به دنبال یک سلسله تبلیغات گسترده مقدمات برکناری

حزب رفاه را از قدرت فراهم آوردند. سوکورا کاراتب یک پروفیسور کارشناس قانون اساسی وابسته به حزب رفاه می‌گوید: «سیاستمدار بودن در ترکیه کاری است بسیار مشکل، یک حاکمیت یک حزبی تحت یک ایدئولوژی معین، مانند آنچه که در اتحاد شوروی وجود داشت با خودکامی برنامه‌های خود را پیش می‌برد و هرچه را که بخواهد بر سر مذهب می‌آورد ولی سیاستمداران حاکم بر ترکیه می‌گویند ما کمالیست هستیم، من می‌گویم آنها نظامیانی ضد مذهب هستند، به ما می‌گویند ملت ترکیه سکولارهای مدرن هستند ولی ما همچنان با سکولاریسم مشکل داریم زیرا هیچ معلوم نیست شیوه‌های حکومتی آنها چیست، آنها هرگز حاضر نیستند دیگران را در قدرت حاکمه سهیم کنند.» کاراتب بعد از این اظهارات به جرم «تحریک مردم و ایجاد اختلاف مذهبی در جهت ایجاد نفرت و دشمنی» به یکسال زندان محکوم شد.

مأخذ: مجله تایم - ۱۲ ژانویه ۱۹۹۸

برگردان از بخش ترجمه «گزارش» □

شرکت صنعتی آدین پاش تهران

تولیدکننده دستگاههای رنگ پاش مخزنی تحت فشار (ایر اسپری)

همز نهایی تیبی
با کلیه قطعات و ملقات مربوطه استفاده در صنعت رنگ، لعاب، چرمسازی، جوش و غیره

آدرس: تهران، کیلومتر ۷ جاده قدیم کرج، خیابان صنایع فلزی، خیابان شهید عبدالرحیمی (خیابان تهران

بتون) کوچه سوم، پلاک ۱۱

صندوق پستی: ۳۷۴ - ۱۳۸۶۵

تلفن: ۶۸۰۱۵۳۸ فاکس: ۶۸۰۴۴۳۳

کارخانه صنعتی و تولیدی کربلی

سازنده انواع دستگاههای بادی تمام اتوماتیک
از یک لیتر تا بیست لیتر

هدف ما:
کیفیت برتر

محصولات تولیدی:

ماشینهای بادی تمام اتوماتیک تک قالبه
دو قالبه و سه قالبه با کیفیت عالی و سرعت
بالا در خدمت صنایع پلاستیک

تلفن‌ها: ۷۳۵۱۹۲۲ - ۷۳۵۰۷۸۶

فاکس: ۷۳۵۱۹۲۲

آدرس: جاده آبعلی، فیلیان سازمان آب، ده متری
پنجم شیدایی، کوچه سوم جنوبی، پلاک ۷۸/۱